

Souhrn online diskuze k virtuální hospitaci

Poznáváme svět a naši republiku: Seznámení s litosférou

(diskuze proběhla 15. 12. 2011)

Analýza výuky

1. Pan dr. Knecht v úvodu komentuje, že je velmi obtížné hodnotit hodinu, která přestože byla vynikající, byla vytržená z kontextu. Z hospitace nebylo patrné, co hodině předcházelo, jaké je její tematické zařazení, zda jde o prestižní gymnázium apod. Mgr. Pavlas ihned doplnil, že hodině předcházely debaty o pohybech litosférických desek.
2. Velmi zajímavá je skutečnost, že jde o integrovaný předmět zeměpis – dějepis. Významná otázka, která s tím souvisí, je, zda předmět vyučuje i dějepisář. Odpověď Mgr. Pavlase je jasná – cykličnost látky na gymnáziu považovali za neduh, zvláště když tutéž látku znovu vyučuje tentýž vyučující. Proto chtěli najít vhodnou změnu. Navíc vzdělávací obsah těchto předmětů je mnohdy velmi propojen. V prvních letech byl předmět vyučován více učiteli – dokonce současně v jedné vyučovací hodině. Posléze se však výuka vrátila zpět k běžné organizaci.
3. V analýze byly rozebrány tři aspekty. První – pedagogická komunikace, druhý – cíle a obsah výuky, třetí – procesy v hodině.
4. Struktura hodiny byla jasná a srozumitelná. Mgr. Pavlas to komentuje tak, že ani po reflexi by strukturu neměnil – dobré je navazovat na to, co žáci znají, zvláště když mají v mnoha oblastech hluboké znalosti – učitel má umožnit žákům je propojit, a to byl i účel první části hodiny. Jen by možná ochudil prezentaci.
5. Tato konkrétní vyučovací hodina byla velmi dobře zvládnutá v oblasti pedagogické komunikace – žáci měli dostatek času na přemýšlení, když byla položena otázka. S tím souvisí také využití interaktivní tabule. Mgr. Pavlas to komentuje tak, že se snaží, aby mu tabule sloužila – využívá ji jen, když má jasno, že její využití je přínosné. Křída a tabule je také dobrý nástroj. Mgr. Knecht to komentuje tak, že právě zeměpis je předmět, kde lze využít hodně vyučovacích prostředků – mapy, obrázky, video, fotografie atd. Tato konkrétní hodina využívala všechny možnosti velmi účelně bez ztrátových časů.
6. V hodině byla přítomna kamera, proto nebyla možná přílišná improvizace. Z diskuze vyplynulo, že improvizace je častou součástí vyučovacích hodin, a také bylo zmíněno, co je její podstatou.

7. Silnou stránkou hodiny byla skutečnost, že žáci byli zapojeni do hodiny všichni – včetně těch, které látka nijak zvlášť nezaujala. Mgr. Pavlas říká, že jde o zkušenost a že je třeba žáky zaměstnat a hlídat, aby pracovali.

Komentáře a postřehy

1. Podle komentáře dr. Knechta je v českých školách typické, že 70 i více procent času z vyučovacích hodin si ukrájí učitel. Ve světě je tomu jinak – učitel žáka vede a žák objevuje v mnohem větší míře než u nás. Mgr. Pavlas to komentuje tak, že v zeměpisu není jasné, jaké „řemeslo“ vlastně předmět obsahuje. Proto je těžké organizovat hodinu v podobě mistr–žák.
2. Bylo by možné akcentovat dějepisnou složku tak, aby nešlo o umělou integraci? Mgr. Pavlas odpovídá, že někdy jsou skutečně v integrovaných předmětech zařazeny „integroující prvky“, které jsou vlastně pro některý z oborů marginální.
3. Učivo zasahuje nejen do dějepisu, ale i do jiných oborů. Mgr. Knecht to komentuje tak, že v některých zahraničních školách se žáci více setkávají s problémově formulovanými úlohami – je třeba nejdříve sesbírat informace a ty pak aplikovat na problém, aby šel vyřešit. Naši žáci jsou v těchto úlohách neúspěšní, ale je to i kvůli tradičnímu pohledu na výuku.
4. Ukázalo se, že si někteří žáci nepřčetli zadání. Kolik procent hodin je věnováno čtení a vyvozování ze čteného? Podle Mgr. Pavlase se to nedá odhadnout, ale v partiích, kde je více pracováno s historickými prameny, je podíl čteného větší, ten také roste s věkem. Mgr. Pavlas tvrdí, že málo pracuje s učebnicemi ve výuce – využívá je jako podpůrný prostředek, ne jako hlavní nástroj ve výuce.
5. V hodině byli nepřehlédnutelní žáci-cizinci. Jaká je s nimi zkušenost? Mgr. Pavlas říká, že při výkladu z regionálního zeměpisu se zapojují aktivně, např. připraví národní pokrm apod. Jsou většinou pracovití a jazykově dobře vybavení.
6. Z čeho se žáci vlastně učí? Většinou ze sešitu. Podle Mgr. Pavlase je úkolem učitele, aby se žáci učili.

Peter Krupka, netmoderátor